

swipe & respect

Bewust online: praten over respect, grenzen en genderstereotypen.

Handleiding
voor professionals

Co-funded by
the European Union

inhoudsopgave

1. Voorwoord	4
2. Doelstellingen van de Swipe & Respect Toolbox	6
3. Doelgroep	8
4. Dilemma's	8
5. Aanpak en werkvormen	10
6. De rol van de professional	11
7. Veiligheid en nazorg	12
8. Praktische tips	13
9. Verdieping en extra informatie	14
10. Toegang tot de volledige Swipe & Respect Toolbox	17
11. Contact en ondersteuning	18
Conclusie	19

1. Voorwoord

De **Swipe & Respect Toolbox** is ontwikkeld om jongeren van 13 tot 18 jaar op een interactieve en toegankelijke manier in gesprek te brengen over gender en gendergerelateerd geweld online.

Deze handleiding is ontwikkeld voor professionals die met jongeren werken, zoals leerkrachten, jeugdwerkers en begeleiders. Deze handleiding biedt praktische ondersteuning om de Swipe & Respect Toolbox op een impactvolle manier in te zetten, in een veilige en respectvolle sfeer, die de dialoog vergemakkelijkt.

We raden je aan om deze handleiding te lezen vooraleer met de tool aan de slag te gaan, zo haal je er het meest uit.

De Swipe & Respect Toolbox is gebaseerd op de volgende definitie van **online gendergerelateerd geweld**:

Online gendergerelateerd geweld verwijst naar elke vorm van schadelijk gedrag via digitale media die gericht is op iemand vanwege diens genderidentiteit of -expressie.

Dit kan zich uiten in onder andere:

- Beledigingen of haatspraak op sociale media
- Het verspreiden van privébeelden zonder toestemming
- Online stalking of intimidatie
- Het openbaar maken van persoonlijke informatie (doxing)

Dit soort geweld treft vooral meisjes, vrouwen, LGBTQIA+ personen en non-binaire jongeren. Het komt vaak voort uit diepgewortelde stereotypen en ongelijke machtsverhoudingen in de samenleving.

2. doelstellingen van de swipe & respect toolbox

De Swipe & Respect Toolbox heeft als doel:

- Jongeren bewustmaken van genderrollen en online gendergerelateerd geweld.
- Kritisch denken en reflectie stimuleren over digitale omgangsvormen, genderidentiteit en machtsverhoudingen.
- Jongeren aanmoedigen om verantwoordelijkheid op te nemen voor hun eigen gedrag en dat van anderen online.
- Jongeren leren om actie te ondernemen en op een gepaste manier te reageren bij grensoverschrijdend gedrag.

Met de Swipe & Respect Toolbox werk je aan volgende **vijf kerncompetenties** bij jongeren:

1. Kritisch bewustzijn over gender en stereotypen

De jongeren ontwikkelen een genuanceerd begrip hoe genderrollen en verwachtingen invloed hebben op gedrag, communicatie en machtsverhoudingen – zowel online als offline.

2. Herkennen en begrijpen van online gendergerelateerd geweld

Ze leren de verschillende vormen van online gendergerelateerd geweld herkennen (zoals haatspraak, doxing, wraakporno) en begrijpen hoe deze vormen jongeren op verschillende manieren kunnen raken.

3. Reflectieve vaardigheden

De Swipe & Respect Toolbox stimuleert jongeren om na te denken over hun eigen vooroordelen en gedragingen. Ze leren zichzelf en anderen kritisch bevragen in gesprekken over gender en online gedrag.

4. Sociale en communicatieve vaardigheden

Door groepsopdrachten, dilemma's en rollenspellen oefenen jongeren in empathisch luisteren, constructief communiceren en samenwerken rond gevoelige thema's.

5. Actiegericht denken en handelen

De jongeren worden aangemoedigd om na te denken hoe ze kunnen reageren op situaties van online geweld. Ze leren strategieën om zichzelf en anderen te beschermen en om op te komen tegen onrecht.

3. Doelgroep

- Jongeren van **13 tot 18 jaar**.
- Geschikt voor diverse klasgroepen of jeugdgroepen, met aandacht voor verschillen in leeftijd, maturiteit, genderidentiteit en culturele achtergrond.

4. Dilemma's

De dilemmakaarten bevatten korte casussen, geschreven in de ik-vorm. Ze nodigen de jongeren uit om in groep advies te geven. Elk dilemma is vergezeld van reflectievragen.

De thema's die in alle onderdelen terugkomen zijn:

1. Gender

De jongeren worden uitgedaagd om na te denken hoe genderidentiteit en -expressie invloed hebben op hun ervaringen en interacties, zowel online als offline. De Swipe & Respect Toolbox stimuleert reflectie over maatschappelijke verwachtingen en persoonlijke overtuigingen rond gender.

2. Gendergerelateerd geweld online

De Swipe & Respect Toolbox maakt duidelijk hoe schadelijk gedrag via digitale media – zoals haatspraak, doxing of het verspreiden van privébeelden – vaak gendergerelateerd is.

Jongeren leren deze vormen van geweld herkennen en bespreken hun impact op slachtoffers.

3. Rollen (dader, slachtoffer, omstaander)

Via casussen in de eerste persoon worden jongeren geconfronteerd met situaties waarin ze zich kunnen inleven in de verschillende rollen. Ze leren nadenken over hun eigen positie en verantwoordelijkheid in situaties van online geweld.

4. Online communities en rabbit holes

De Swipe & Respect Toolbox laat zien hoe online gemeenschappen zowel steunend als schadelijk kunnen zijn, en hoe jongeren soms onbewust in extremere denkpatronen (rabbit holes) terechtkomen. Er wordt aandacht besteed aan hoe algoritmes en groepsdruk online gedrag kunnen beïnvloeden.

5. Aanpak en werkvormen

Aanpak:

Er zijn verschillende manieren om met de Swipe & Respect Toolbox te werken:

- **Keuze:** kies zelf of laat de jongeren zelf kiezen welke kaarten aan bod komen.
- **Thematisch verdiepen:** werk een volledige activiteit uit met meerdere dilemma's rond één thema.

Werkvormen:

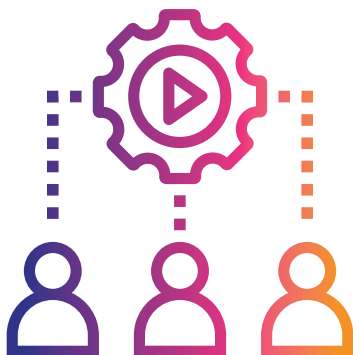
- **Peer – to – peer:** laat de jongeren de casus en de bijhorende vraagjes in kleine groep bespreken.
- **Kringgesprek:** bespreek dilemma's klassikaal aan de hand van de bijgevoegde werkvragen.
- **Debat:** organiseer een gestructureerd debat (pro en contra) over een dilemma.

tip

Laat jongeren eerst in duo's of kleine groepen werken om veilige uitwisseling te bevorderen.

6. De rol van de professional

- **Faciliteer in plaats van te sturen:** geef jongeren ruimte om hun mening te vormen.
- **Wees neutraal maar begrenzend:** stel duidelijke grenzen wanneer uitspraken kwetsend of discriminerend zijn.
- **Zorg voor veiligheid:** spreek samen af hoe jullie met elkaar omgaan tijdens gesprekken.
- **Stimuleer reflectie:** stel open vragen en moedig jongeren aan om elkaars standpunten te bevragen.
- **Agree to disagree:** moedig aan om uiteenlopende standpunten naast elkaar te laten bestaan, zonder de ander te willen overtuigen. Dit verlaagt de druk op de begeleider en bevordert een open en respectvolle dialoog.

7. veiligheid en nazorg

- Wees alert op signalen van onveiligheid of persoonlijke onthullingen.
- Zorg voor een duidelijke afspraak over vertrouwelijkheid en meldingsplicht.
- Bied nazorg of verwijs door indien nodig (bv. CLB, Awel, MAX, www.CyberSquad.be).

8. Praktische tips

DO'S:

- Begin met duidelijke afspraken over respect en omgang.
- Hou rekening met groepsdynamiek en gevoeligheden.
- Geef ruimte voor emoties en vragen.

DON'TS:

- Minimaliseer geen ervaringen.
- Vermijd veralgemeningen over gender.
- Dring geen opinies op.

WAT ALS...

- ... een leerling iets kwetsends zegt?
→ Benoem het en bespreek waarom het problematisch kan zijn.
- ... er weerstand komt?
→ Vraag door naar waar de weerstand vandaan komt, zonder te veroordelen.

9. verdieping en extra informatie

Meer leren?

- Bekijk de website van menABLE - www.menable.eu
- Volg de MOOC (Massive Open Online Course) gratis - www.menable.eu/mooc

Organisaties ter ondersteuning:

• Child Focus – Preventie

Child Focus zet zich in voor de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en verdwijningen, en werkt actief aan preventie via educatieve tools en campagnes. Ze bieden ook ondersteuning aan scholen en gezinnen rond online veiligheid en grensoverschrijdend gedrag.

- ✉ 116000@childfocus.org
- ☎ gratis noodnummer **116 000**
- 🌐 www.childfocus.be

• Awel

Awel luistert anoniem en gratis naar kinderen en jongeren die ergens mee zitten, via telefoon, chat, mail of forum. Ze bieden een veilige plek waar jongeren hun verhaal kwijt kunnen en steun vinden.

- ☎ 102 (gratis en anoniem)
- 🌐 www.awel.be

- **CLB (Centrum voor Jongerenbegeleiding)**

Het CLB ondersteunt jongeren, ouders en scholen bij leerproblemen, studiekeuze, psychisch welzijn en gezondheid. Elke school werkt samen met een CLB dat gratis en vertrouwelijk hulp biedt.

✉ clb@vlaanderen.be

🌐 CLB-info op www.vlaanderen.be

- **Rosa vzw**

Rosa vzw is een kenniscentrum voor gender en feminisme dat werkt rond gendergelijkheid, educatie en sensibilisering. Ze bieden vormen, publicaties en een uitgebreide bibliotheek aan.

✉ info@rosavzw.be

☎ 02 511 56 22

🌐 www.rosavzw.be

- **Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen**

Dit federale instituut bevordert gendergelijkheid en bestrijdt discriminatie op basis van geslacht. Ze behandelen meldingen van seksisme en genderdiscriminatie en geven juridisch advies.

✉ info@igvm.be

☎ 02 233 44 00

🌐 www.igvm-iefh.belgium.be

- **Pimento - Polarisation**

Pimento ondersteunt professionals die met jongeren werken via vormingen over thema's als polarisation, groepsdynamiek en diversiteit. Ze bieden methodieken en tools aan om moeilijke gesprekken in goede banen te leiden.

✉ info@pimento.be

☎ 03 336 99 99

🌐 www.pimento.be

10. Toegang tot de volledige swipe & respect toolbox

De menABLE Swipe & Respect Toolbox is beschikbaar als online tool en omvat een gevarieerd aanbod aan **uitdagingen**, **dilemma's** en **quizvragen** rond gendergerelateerd geweld online. Samen met een uitgebreide handleiding vind je deze tool op de officiële website:

 www.menable.eu/toolbox-gbv

Voor extra gebruiksgemak zijn de dilemma's ook beschikbaar in een afgedrukte versie. Zo kunnen professionals zelf kiezen welke dilemma's ze bespreken, afhankelijk van de concrete noden en dynamiek binnen hun groep jongeren.

Deze flexibiliteit maakt het mogelijk om het materiaal gericht en op maat in te zetten.

11. contact en ondersteuning

Voor meer informatie, feedback, vorming of ondersteuning bij het gebruik van de Swipe & Respect Toolbox, neem contact op met: **Child Focus** (training@childfocus.org)

Met deze tool en handleiding heb je als professional een stevige basis om op een veilige en impactvolle manier gesprekken aan te gaan met jongeren over gender en gendergerelateerd geweld online.

conclusie

De **Swipe & Respect Toolbox** is ontwikkeld om jongeren een **ruimte te bieden voor reflectie** en **open dialoog** over gevoelige onderwerpen die te maken hebben met **gender**, **online gedrag** en **digitale vormen van geweld**.

Als professional is het jouw rol om:

- **te luisteren zonder te oordelen**
- **deelname te stimuleren**
- **kritisch denken aan te moedigen**
- **de gesprekken te begeleiden en te zorgen voor een veilige en respectvolle sfeer**

Met dit hulpmiddel hopen we bij te dragen aan het creëren van een **meer inclusieve, respectvolle** en **bewuste digitale cultuur**.

Veel succes!

www.menable.eu